

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Urząd Statystyczny w Rzeszowie

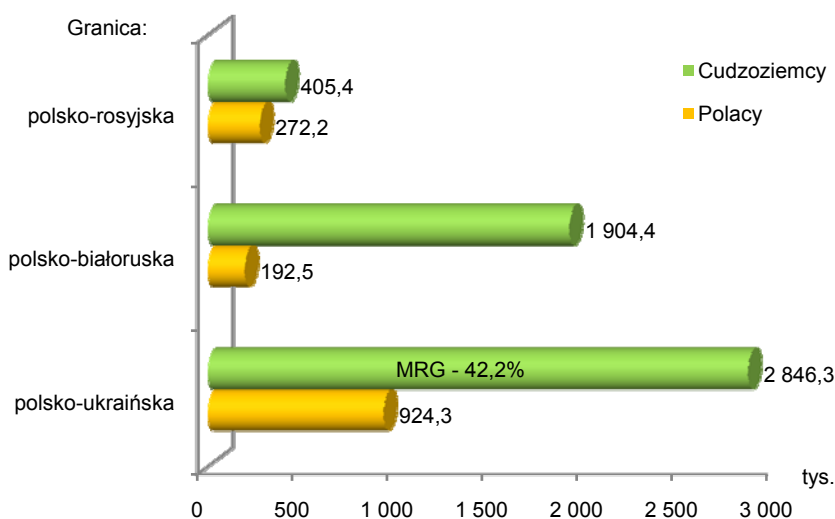
Wyniki wstępne

Badanie obrotu towarów i usług w ruchu granicznym na granicy zewnętrznej Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2011 roku

WYNIKI BADANIA

W III kwartale 2011 roku zewnętrzną granicę lądową Unii Europejskiej na terenie Polski, według danych Komendy Głównej Straży Granicznej, przekroczyło 6,5 mln osób (o 7,4% więcej niż w II kwartale 2011 r. i o 5,5% więcej niż przed rokiem), z tego 1,4 mln Polaków (o 1,3% więcej niż w II kwartale 2011 r. i o 7,9% mniej niż w III kwartale 2010 r.) i 5,2 mln cudzoziemców (o 9,1% więcej niż w II kwartale 2011 r. i o 9,8% więcej niż w III kwartale 2010 r.). Najwięcej osób przekraczało granicę polsko-ukraińską (57,6% ogółu przekroczeń zewnętrznej granicy lądowej Unii Europejskiej w III kwartale br.), mniej granicę z Białorusią (32,0%) i najmniej (10,4%) granicę z Rosją (wykres 1). W znacznym stopniu związane jest to z długością poszczególnych odcinków granicy i usytuowanymi tam przejściami.

Wykres 1. Ruch graniczny na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski

Wśród cudzoziemców przekraczających poszczególne odcinki granicy dominowali obywatele kraju sąsiadującego – i tak na granicy z Ukrainą 92,0% stanowili obywatele Ukrainy, na granicy z Rosją 87,7% to obywatele Rosji, a na granicy z Białorusią 81,1% to obywatele Białorusi.

Wśród osób przekraczających badaną granicę dominowali zmotoryzowani – 86,4% cudzoziemców i 90,5% Polaków. Osoby przekraczające granicę pieszo (Medyka i Białowieża) stanowiły 7,7% wśród cudzoziemców i 6,7% wśród Polaków, natomiast podróżujący koleją – odpowiednio 5,9% i 2,8%.

Wśród cudzoziemców objętych badaniem w III kwartale br. 93,2% deklarowało jednodniowy pobyt w Polsce. Natomiast Polacy deklarujący jednodniowy pobyt za granicą stanowili 91,1%.

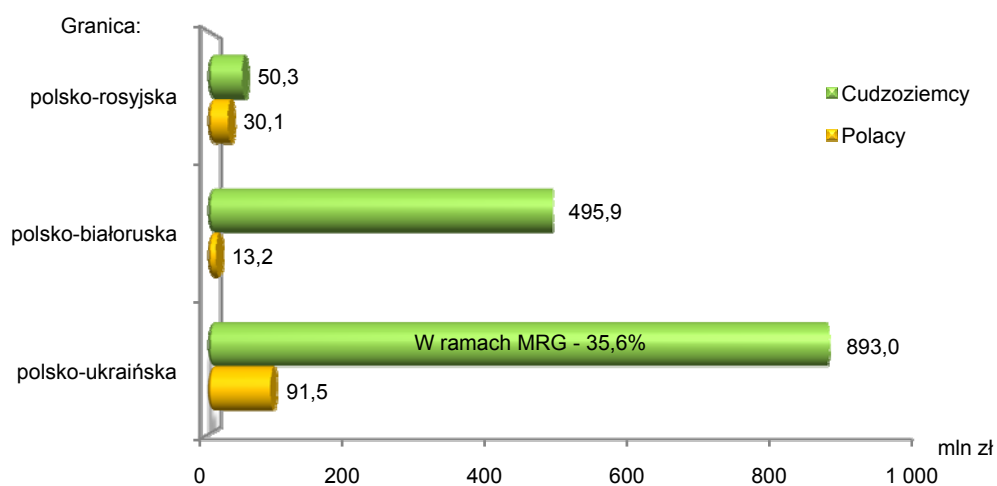
Wyniki badania wskazują, że Kartę Polaka posiadało 7,5% cudzoziemców przekraczających granicę polsko-białoruską, 2,8% – polsko-ukraińską i 0,1% – polsko-rosyjską.

Wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą

Szacunkowa wartość zakupionych w Polsce towarów i usług przez cudzoziemców przekraczających polski odcinek zewnętrznej granicy Unii Europejskiej w III kwartale 2011 r. wyniosła ok. 1 439,2 mln zł, natomiast wydatki poniesione za granicą przez Polaków objętych badaniem wyniosły 134,8 mln zł. Kwoty te były wyższe niż w analogicznym okresie roku poprzedniego odpowiednio o 27,8% i 3,6%. W stosunku do kwartału poprzedniego wydatki cudzoziemców były wyższe o 33,0%, a Polaków niższe o 4,3%.

Wartość wydatków poniesionych przez cudzoziemców w Polsce oraz Polaków za granicą przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według poszczególnych odcinków granicy w III kwartale 2011 r. ilustruje wykres 2.

Wykres 2. Wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców oraz Polaków za granicą przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski

Najwięcej wydatków ponieśli cudzoziemcy i Polacy przekraczający granicę z Ukrainą, odpowiednio 62,0% wydatków cudzoziemców i 67,9% wydatków Polaków, mniej przekraczający granicę polsko-białoruską – odpowiednio 34,5% i 9,8%, z kolei przekraczający granicę z Rosją – odpowiednio 3,5% oraz 22,3%. Struktura wydatków według odcinków granicy powiązana jest ze strukturą ruchu granicznego.

Dane o ruchu granicznym oraz wydatkach cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą, przekraczających zewnętrzną lądową granicę Unii Europejskiej w III kwartale 2011 r. – według województw – przedstawia poniższe zestawienie:

Województwa	Ruch graniczny w tys. osób		Wydatki w mln zł		Średnie wydatki w zł	
	cudzoziemcy	Polacy	cudzoziemcy	Polacy	cudzoziemcy	Polacy
Granica polsko-ukraińska						
Podkarpackie	1 706,4	539,4	599,0	44,2	733	164
Lubelskie	1 139,8	384,9	294,0	47,3	515	251
Granica polsko-białoruska						
Lubelskie	949,7	101,2	253,2	6,3	589	172
Podlaskie	954,7	91,3	242,7	6,9	503	198
Granica polsko-rosyjska						
Warmińsko-mazurskie	405,4	272,2	50,3	30,1	246	213

W III kwartale 2011 r. przekraczający granicę polsko-ukraińską cudzoziemcy ponieśli w Polsce wydatki o 42,2% wyższe w porównaniu z poprzednim kwartałem, natomiast Polacy za granicą o 1,7% niższe. W odniesieniu do analogicznego okresu 2010 r. wydatki cudzoziemców były wyższe o 30,1%, zaś Polaków niższe o 5,6%. W przypadku granicy z Białorusią odnotowano wzrost wydatków cudzoziemców w porównaniu z poprzednim kwartałem o 25,7%, a w przypadku Polaków – spadek o 35,1%. Natomiast w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego wydatki cudzoziemców były wyższe o 20,4%, zaś Polaków o 36,0% niższe. Z kolei w przypadku granicy polsko-rosyjskiej cudzoziemcy ponieśli niższe wydatki w porównaniu z poprzednim kwartałem o 15,6%, zaś Polacy – wyższe o 9,8%. Natomiast w porównaniu z III kwartałem 2010 r. wydatki cudzoziemców i Polaków były wyższe – odpowiednio o 83,4% i 140,8%.

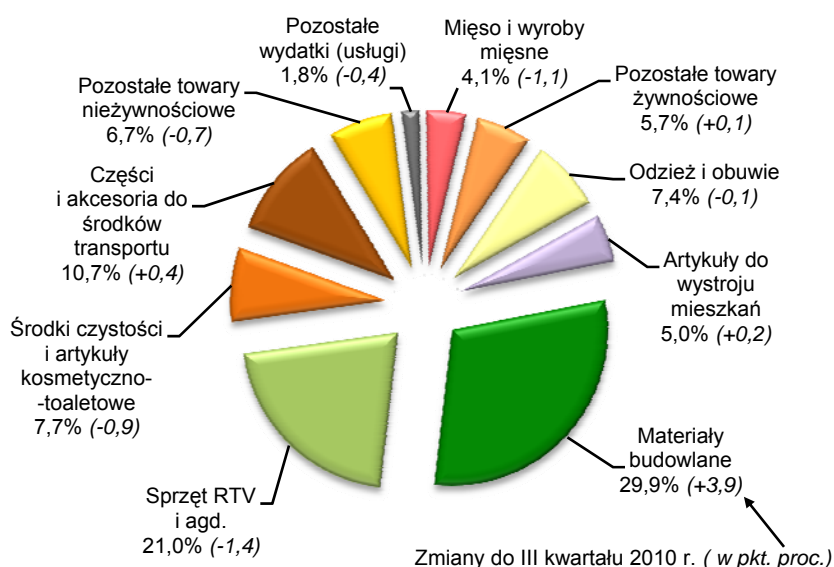
Cudzoziemcy objęci badaniem najwyższe wydatki ponieśli na zakup towarów. W III kwartale br. wyniosły one 1 413,8 mln zł. W strukturze wydatków cudzoziemców stanowiło to aż 98,2%, z tego na towary nieżywnościowe przypadło 88,4%, a na towary żywnościowe – 9,8%. Spośród artykułów nieżywnościowych największym zainteresowaniem cudzoziemców cieszyły się materiały budowlane, sprzęt RTV i agd. oraz części i akcesoria do środków transportu. Natomiast z towarów żywnościowych najchętniej kupowano mięso i wyroby mięsne. Kwoty przeznaczone na usługi (głównie gastronomiczne i noclegi) osiągnęły wartość 25,4 mln zł i stanowiły 1,8% ogółu wydatków cudzoziemców.

Na poszczególnych odcinkach granicy występowało pewne zróżnicowanie w strukturze wydatków. Udział wydatków cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską i polsko-białoruską na towary nieżywnościowe (odpowiednio 90,5% i 87,5%) był znacznie większy niż w przypadku granicy polsko-rosyjskiej (59,2%). Natomiast udział wydatków cudzoziemców na towary żywnościowe był największy w przypadku granicy z Rosją (25,6%),

następnie z Białorusią (10,6%) i Ukrainą (8,5%). Jeśli zaś chodzi o udział usług w wydatkach cudzoziemców, to wielokrotnie wyższy był dla granicy z Rosją (15,2%), niż z Białorusią (1,9%) i Ukrainą (0,9%). Cudzoziemcy przekraczający granicę polsko-ukraińską najczęściej wydawali na materiały budowlane (43,3%), sprzęt RTV i agd. (18,4%) oraz części i akcesoria do środków transportu (12,1%). Z kolei wśród cudzoziemców przekraczających granicę polsko-białoruską największym zainteresowaniem cieszył się sprzęt RTV i agd. (27,6% wydatków), odzież i obuwie (13,0%) oraz środki czystości i artykuły kosmetyczno-toaletowe (10,7%). Cudzoziemcy przekraczający granicę polsko-rosyjską najczęściej wydali na odzież i obuwie (33,4%), mięso i wyroby mięsne (10,2%) oraz usługi (15,2%), głównie gastronomiczne i noclegi.

Szczegółową strukturę wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2011 r. przedstawia wykres 3.

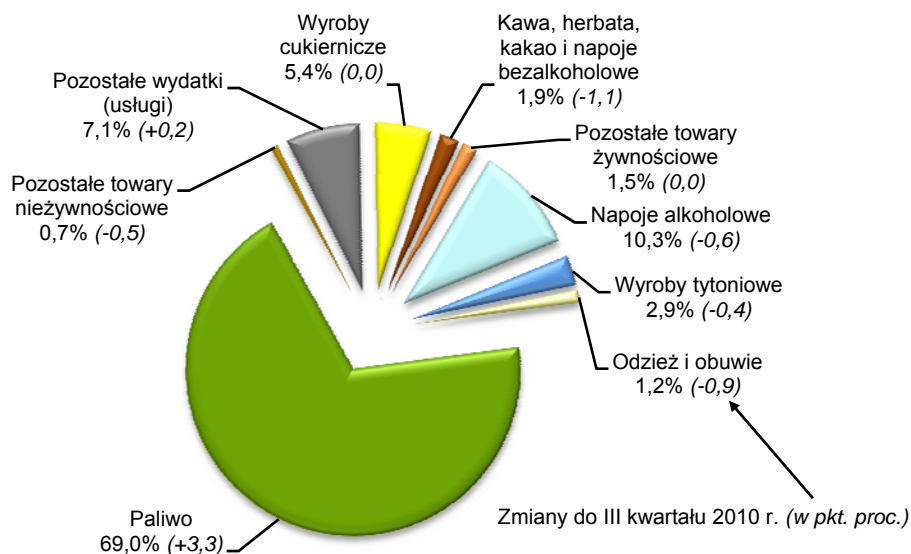
Wykres 3. Struktura wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski

Podobnie jak cudzoziemcy, Polacy objęci badaniem największe wydatki za granicą ponieśli na zakup towarów. W III kwartale br. wyniosły one 125,2 mln zł, co stanowiło 92,9% wydatków Polaków. Na towary nieżywnościowe przypadło 70,9% ogółu wydatków (w tym najczęściej na paliwo), a na towary żywnościowe – 8,8% (w tym najczęściej na wyroby cukiernicze). Znaczący udział w strukturze wydatków miały również napoje alkoholowe, a trochę mniejszy wyroby tytoniowe. Na usługi Polacy wydali 9,6 mln zł, co stanowiło 7,1% ogółu ich wydatków. Struktura wydatków Polaków przekraczających poszczególne odcinki granicy była zbliżona.

Szczegółową strukturę wydatków poniesionych przez Polaków za granicą przekraczających zewnętrzną granicę UE na terenie Polski w III kwartale 2011 r. przedstawia wykres 4.

Wykres 4. Struktura wydatków poniesionych za granicą przez Polaków przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski

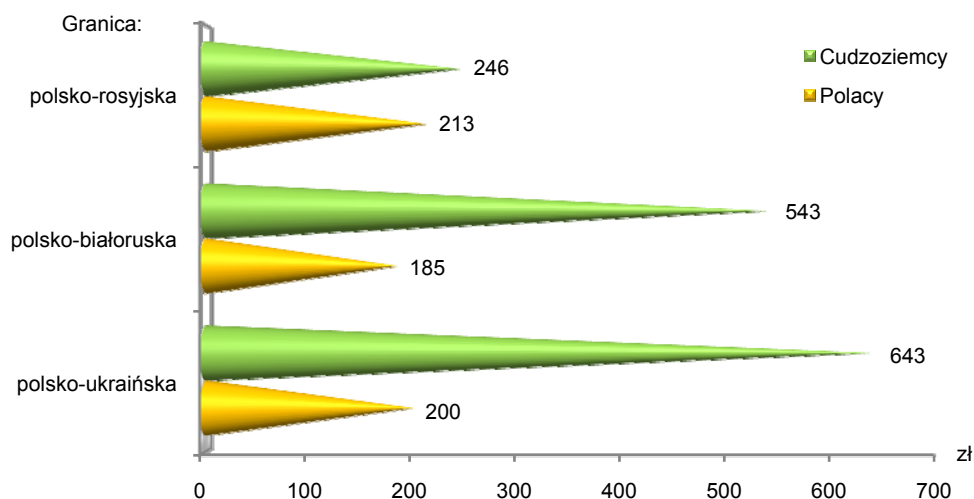
W III kwartale 2011 r. cudzoziemcy ponieśli w Polsce wyższe wydatki, w stosunku do analogicznego kwartału roku poprzedniego, głównie na zakup produktów mleczarskich i tłuszczów jadalnych (o 95,3%), materiałów budowlanych (o 47,3%), warzyw, owoców i ich przetworów (o 39,3%) oraz artykułów do wystroju mieszkań (o 33,3%).

Polacy ponieśli za granicą wyższe wydatki, w odniesieniu do III kwartału 2010 r., na zakup części i akcesoriów do środków transportu (o 35,6%), paliwa (o 9,0%), wyrobów cukierniczych (o 2,8%) oraz usług (o 7,2%). Niższe były natomiast wydatki Polaków za granicą na zakup artykułów do wystroju mieszkań (o 70,2%), odzieży i obuwia (o 40,8%), kawy, herbaty, kakao i napojów bezalkoholowych (o 32,7%), warzyw, owoców i ich przetworów (o 3,4%) oraz wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych (odpowiednio o 8,6% i 2,5%).

Średnie wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej w III kwartale 2011 r. ukształtowały się na poziomie ok. 574 zł. Natomiast średnie wydatki poniesione za granicą przez Polaków objętych badaniem wyniosły ok. 201 zł. W porównaniu z III kwartałem 2010 r. średnie wydatki cudzoziemców były wyższe o 17,3%, a Polaków – o 14,5%. W III kwartale 2011 r. cudzoziemiec przeciętnie wydawał najwięcej na materiały budowlane – 172 zł, sprzęt gospodarstwa domowego – 69 zł, części i akcesoria do środków transportu – 62 zł, artykuły radiowo-telewizyjne – 52 zł, środki czystości i artykuły kosmetyczno-toaletowe – 44 zł oraz odzież i obuwie – 43 zł. Natomiast Polak przeciętnie wydawał najwięcej na paliwo – 139 zł, napoje alkoholowe – 21 zł, wyroby cukiernicze – 11 zł oraz usługi – 14 zł.

Zróźnicowanie średnich wydatków poniesionych przez cudzoziemców w Polsce oraz Polaków za granicą przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej według poszczególnych odcinków granicy w III kwartale 2011 r. ilustruje wykres 5.

Wykres 5. Średnie wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców oraz Polaków za granicą przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski

Średnie wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-rosyjską na zakup towarów wyniosły 209 zł i były 3 razy niższe niż poniesione przez obcokrajowców przekraczających granicę polsko-ukraińską i 2,6 razy niższe niż przekraczających granicę polsko-białoruską. Z kolei przeciętne kwoty przeznaczone przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-rosyjską na usługi wyniosły 37 zł i były 6 razy wyższe niż w przypadku granicy polsko-ukraińskiej i 3,7 razy wyższe niż w przypadku granicy polsko-białoruskiej.

Cudzoziemiec przekraczający granicę polsko-ukraińską przeciętnie wydał w Polsce najwięcej na materiały budowlane – 278 zł, sprzęt gospodarstwa domowego – 88 zł oraz części i akcesoria do środków transportu – 78 zł. Z kolei obcokrajowiec przekraczający granicę polsko-białoruską przeciętnie wydawał najwięcej na artykuły radiowo-telewizyjne – 95 zł, odzież i obuwie – 71 zł, środki czystości i artykuły kosmetyczno-toaletowe – 58 zł oraz sprzęt gospodarstwa domowego – 54 zł. Natomiast cudzoziemiec przekraczający granicę polsko-rosyjską przeciętnie wydawał najwięcej na odzież i obuwie – 82 zł, mięso i wyroby mięsne – 25 zł, części i akcesoria do środków transportu – 20 zł oraz usługi gastronomiczne – 20 zł i noclegi – 12 zł.

Polacy przeciętnie najwięcej wydawali na zakup paliwa, na granicy polsko-rosyjskiej – 184 zł, polsko-białoruskiej – 146 zł i polsko-ukraińskiej – 124 zł. Znaczące były również przeciętne wydatki na napoje alkoholowe, z tym że na granicy polsko-ukraińskiej wyniosły 24 zł i były wyższe niż na granicy polsko-białoruskiej (14 zł) i polsko-rosyjskiej (12 zł). Polacy przekraczający granicę polsko-ukraińską ponieśli wyższe przeciętne wydatki na zakup towarów żywnościowych (24 zł) niż na granicy polsko-białoruskiej (4 zł) i polsko-

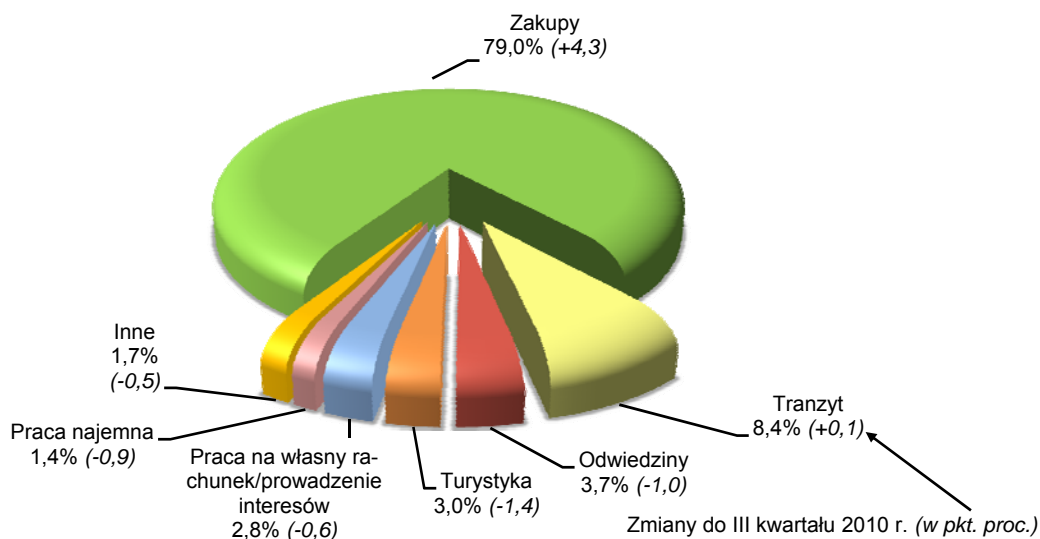
-rosyjskiej (5 zł). Przeciętne kwoty przeznaczone na usługi przez Polaków, którzy przekraczali granicę z Ukrainą wyniosły 17 zł, z Białorusią – 14 zł, natomiast z Rosją – 5 zł.

Cel wizyty i częstotliwość przekraczania granicy

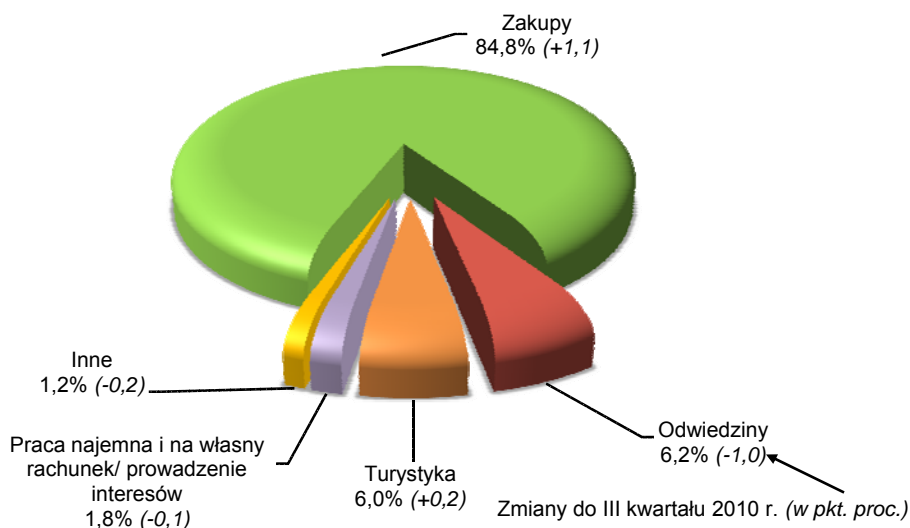
Najczęstszym celem przyjazdu cudzoziemców do Polski było dokonanie zakupów, następnie tranzyt, praca, odwiedziny i turystyka. Dokonanie zakupów było również dominującym celem wyjazdu za granicę deklarowanym przez Polaków.

Strukturę cudzoziemców i Polaków przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2011 r. według celu wizyty przedstawiają wykresy 6 i 7.

Wykres 6. Struktura cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według celu wizyty w Polsce

Wykres 7. Struktura Polaków przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według celu pobytu za granicą

Porównanie cudzoziemców i Polaków przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2011 r. ze względu na cel pobytu za granicą – według odcinków granicy i województw – przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie		Ogółem	Zakupy	Turystyka	Praca najemna	Praca na własny rachunek/ prowadzenie interesów	Owiedziny	Tranzyt	Inne
a - cudzoziemcy	b - Polacy								
		w odsetkach							
Granica polsko-ukraińska	a	100,0	86,5	0,5	1,3	2,5	2,1	4,9	2,2
	b	100,0	88,1	4,5	0,5	0,9	5,2	x	0,8
Podkarpackie	a	100,0	88,1	0,6	0,8	1,3	2,0	4,9	2,3
	b	100,0	87,2	4,3	0,6	0,8	6,0	x	1,1
Lubelskie	a	100,0	84,1	0,4	2,0	4,1	2,1	4,9	2,4
	b	100,0	89,3	4,7	0,4	1,0	4,1	x	0,5
Granica polsko-białoruska	a	100,0	78,3	1,6	0,5	2,8	6,2	9,8	0,8
	b	100,0	65,5	5,7	0,8	2,6	20,8	x	4,6
Lubelskie	a	100,0	69,5	3,0	0,6	2,5	4,6	19,3	0,5
	b	100,0	76,5	9,9	0,0	0,3	4,5	x	8,8
Podlaskie	a	100,0	86,2	0,3	0,5	3,1	7,6	1,2	1,1
	b	100,0	53,9	1,3	1,5	5,1	38,2	x	0,0
Granica polsko-rosyjska	a	100,0	30,7	26,8	5,7	4,7	3,8	25,6	2,7
	b	100,0	83,8	11,0	1,0	1,3	2,1	x	0,8
Warmińsko-mazurskie	a	100,0	30,7	26,8	5,7	4,7	3,8	25,6	2,7
	b	100,0	83,8	11,0	1,0	1,3	2,1	x	0,8

Struktura cudzoziemców przekraczających granicę według celu wizyty w Polsce była wyraźnie odmienna na granicy polsko-rosyjskiej. Największy udział stanowili cudzoziemcy podróżujący w celu dokonania zakupów, ale udział ten był 2,8 razy niższy niż w przypadku granicy polsko-ukraińskiej i 2,6 razy niższy niż na granicy polsko-białoruskiej. Z kolei znacznie wyższy był odsetek cudzoziemców przekraczających granicę z Rosją w celach turystycznych i tranzytu. Znajduje to odzwierciedlenie w wysokości i strukturze ich wydatków. Cudzoziemcy przekraczający ten odcinek granicy ponosili kilkakrotnie wyższe przeciętne wydatki na usługi. Warto też zauważyć, że w przypadku granicy polsko-rosyjskiej odsetek cudzoziemców deklarujących czas pobytu w Polsce dłuższy niż jeden dzień wyniósł 12,3%, podczas gdy na granicy z Białorusią – 7,3%, a z Ukrainą – 5,6%.

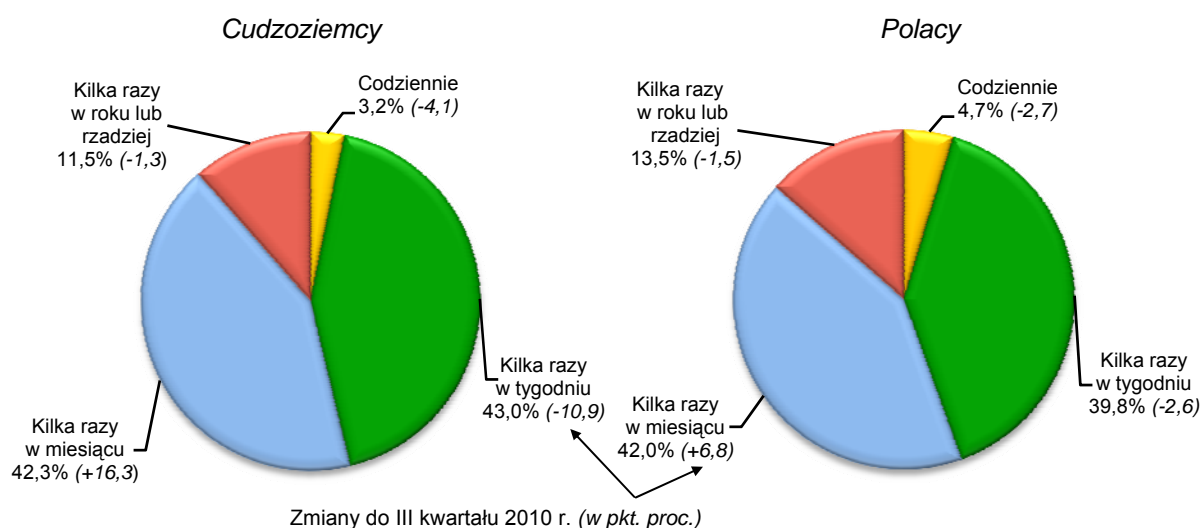
Struktura Polaków przekraczających poszczególne odcinki badanej granicy według celu pobytu za granicą była podobna, z tym że na granicy polsko-białoruskiej był znacznie wyższy odsetek podróżujących w odwiedziny, natomiast na granicy polsko-rosyjskiej w celach turystycznych.

W III kwartale br. najwięcej cudzoziemców objętych badaniem przekraczało granicę kilka razy w tygodniu – 43,0%, następnie kilka razy w miesiącu – 42,3%. Wśród Polaków udział przekraczających granicę kilka razy w miesiącu stanowił 42,0%, a kilka razy w tygodniu – 39,8%.

Częstotliwość przekraczania badanej granicy przez cudzoziemców i Polaków w III kwartale 2011 r. zaprezentowano na wykresie 8.

Wykres 8. Struktura przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według częstotliwości przekroczenia granicy

Porównanie cudzoziemców i Polaków przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski w III kwartale 2011 r. ze względu na częstotliwość jej przekroczenia – według odcinków granicy i województw – przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Cudzoziemcy					Polacy				
	ogółem	codziennie	kilka razy w tygodniu	kilka razy w miesiącu	kilka razy w roku lub rzadziej	ogółem	codziennie	kilka razy w tygodniu	kilka razy w miesiącu	kilka razy w roku lub rzadziej
	w odsetkach									
Granica polsko-ukraińska	100,0	5,0	67,5	21,1	6,4	100,0	3,4	35,8	44,0	16,8
Podkarpackie	100,0	6,6	66,1	20,0	7,3	100,0	3,7	31,6	42,8	21,8
Lubelskie	100,0	2,7	69,6	22,6	5,1	100,0	2,9	41,8	45,7	9,6
Granica polsko-białoruska	100,0	0,7	10,2	76,2	12,9	100,0	1,1	8,0	77,4	13,5
Lubelskie	100,0	0,5	8,4	70,1	21,0	100,0	0,0	4,0	83,0	13,0
Podlaskie	100,0	0,9	11,9	81,5	5,7	100,0	2,2	12,2	71,6	14,0
Granica polsko-rosyjska ...	100,0	1,6	22,9	35,2	40,3	100,0	10,6	68,9	17,7	2,8
Warmińsko-mazurskie	100,0	1,6	22,9	35,2	40,3	100,0	10,6	68,9	17,7	2,8

Struktura cudzoziemców według częstotliwości przekroczenia granicy była zróżnicowana. Na granicy z Ukrainą największy odsetek stanowiły osoby przekraczające granicę kilka razy w tygodniu, z Białorusią – kilka razy w miesiącu, natomiast w przypadku granicy z Rosją – kilka razy w roku lub rzadziej i nieco niższy – kilka razy w miesiącu.

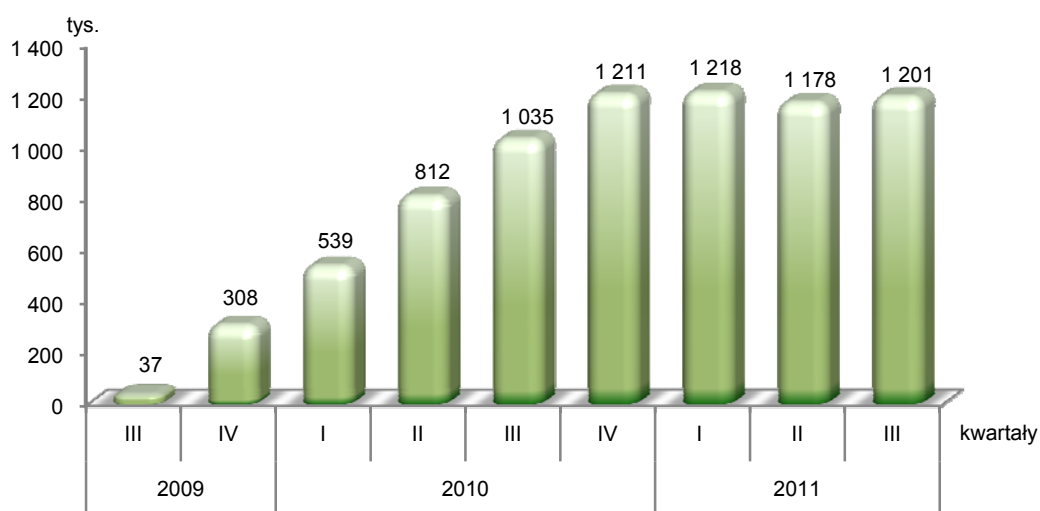
Wśród Polaków przekraczających granicę z Ukrainą i z Białorusią największy odsetek stanowiły osoby przekraczające granicę kilka razy w miesiącu, natomiast w przypadku granicy z Rosją – kilka razy w tygodniu.

Mały ruch graniczny na granicy polsko-ukraińskiej

W celu ułatwienia ruchu przygranicznego została zawarta *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego*¹, która weszła w życie z dniem 1 lipca 2009 r. Mały ruch graniczny (MRG) ma większe znaczenie dla obywateli Ukrainy niż Polski, gdyż Polacy mogą podróżować i przebywać na terytorium Ukrainy do 90 dni bez konieczności posiadania wiz.

W III kwartale 2011 r. w ramach MRG odnotowano 1,2 mln przekroczeń granicy², co stanowiło 42,2% przekroczeń tego odcinka granicy przez cudzoziemców. W porównaniu z kwartałem poprzednim liczba przekroczeń granicy w ramach MRG była o 2,0% większa. Z kolei w stosunku do analogicznego okresu roku 2010 liczba ta była większa o 16,0%. Najwięcej przekroczeń granicy w ramach MRG w III kwartale 2011 r. odnotowano na przejściu drogowym w Medyce (36,1% ogółu przekroczeń granicy w ramach MRG), gdzie obok ruchu zmotoryzowanych ma miejsce ruch pieszy. Kształtowanie się małego ruchu granicznego zilustrowano na wykresie 9.

Wykres 9. Mały ruch graniczny na granicy polsko-ukraińskiej według kwartałów

Jak wskazują wyniki badania, w ramach MRG większość cudzoziemców przekraczała granicę kilka razy w tygodniu (75,5%), przekraczający granicę kilka razy w miesiącu stanowili 16,6%, zaś codziennie – 7,0%.

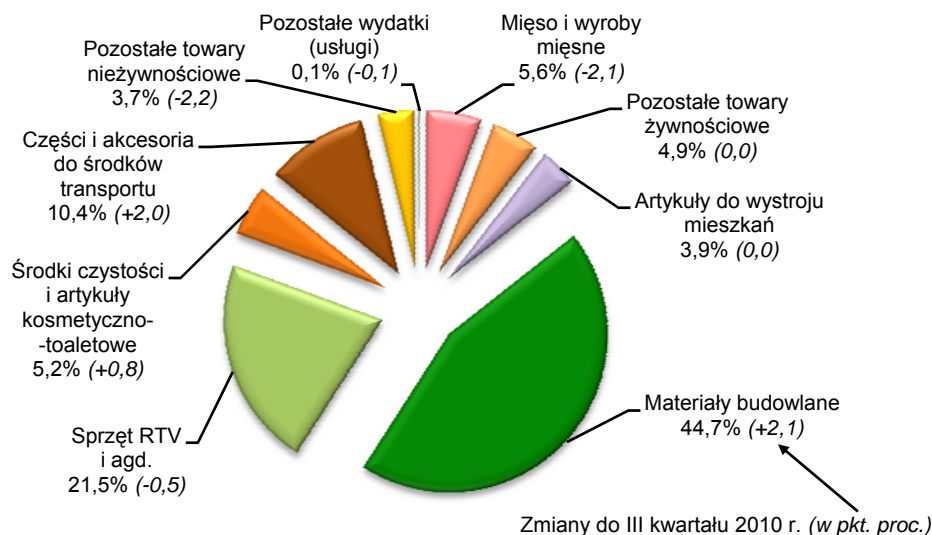
Szacunkowa wartość wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w ramach małego ruchu granicznego w III kwartale 2011 r. wyniosła 318,0 mln zł, co stanowiło 35,6% wydatków cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską. Wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę w ramach MRG były wyższe w porównaniu z kwartałem poprzednim o 28,8%, natomiast w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego – o 45,8%.

¹ Ustawa z dnia 6 marca 2009 r. o ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku, oraz Protokołu, podpisanego w Warszawie dnia 22 grudnia 2008 roku, między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zmianie Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Kijowie dnia 28 marca 2008 roku (DzU nr 66, poz. 555, z dnia 4 maja 2009 r.).

² Dane Komendy Głównej Straży Granicznej.

Strukturę wydatków poniesionych przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w ramach małego ruchu granicznego w III kwartale 2011 r. przedstawia wykres 10.

Wykres 10. Struktura wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w ramach małego ruchu granicznego

Średnie wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską w ramach MRG w III kwartale 2011 r. wyniosły ok. 535 zł i były o 27,0% wyższe niż w III kwartale 2010 r. Przeciętnie najczęściej wydawano na zakup materiałów budowlanych – 239 zł, sprzętu gospodarstwa domowego – 89 zł oraz części i akcesoriów do środków transportu – 56 zł.

Rozpoczęcie badania przed wejściem w życie umowy o zasadach małego ruchu granicznego pozwala na porównanie ruchu osób oraz wydatków na obszarach przygranicznych przed i po wprowadzeniu ułatwień w przekraczaniu granicy. **Z analizy danych wynika, że wprowadzenie przepisów ułatwiających przekraczanie granicy znacząco wpłynęło na ożywienie ruchu w pasie przygranicznym.** Liczba cudzoziemców, którzy zamieszkiwali w pasie do 30 km od granicy i po przekroczeniu granicy poruszali się w odległości do 30 km od granicy w III kwartale 2011 r. była o 28,6% większa niż w analogicznym okresie roku ubiegłego i o 180,5% większa niż w III kwartale 2009 r. Wydatki poniesione w Polsce przez tych cudzoziemców były wyższe odpowiednio o 48,9% i 217,6%. Z kolei liczba cudzoziemców, którzy zamieszkiwali w strefie powyżej 30 km od granicy lub po przekroczeniu granicy poruszali się w odległości powyżej 30 km od granicy była o 12,7% mniejsza niż przed rokiem i 10,3% mniejsza niż w III kwartale 2009 r. Natomiast wydatki tych cudzoziemców w Polsce były wyższe odpowiednio o 18,4% i 6,1%.

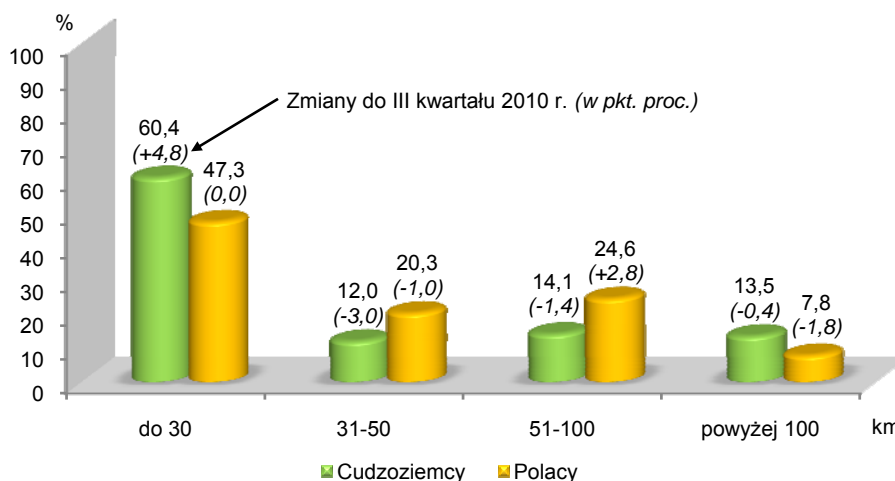
Delimitacja obszaru oddziaływania granicy

Badanie przeprowadzone w III kwartale 2011 r. pokazuje, że przekraczający polski odcinek zewnętrznej granicy UE cudzoziemcy, podobnie jak i Polacy, byli najczęściej mieszkańcami miejscowości zlokalizowanych w odległości do 50 km od granicy – 72,4% cudzoziemców i 67,6% Polaków, przy czym 60,4% cudzoziemców i 47,3% Polaków mieszkało

w pasie do 30 km od granicy. Natomiast w odległości powyżej 100 km od granicy zamieszkiwało 13,5% cudzoziemców i 7,8% Polaków przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej.

Strukturę Polaków i cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według odległości od granicy miejsca zamieszkania w III kwartale br. ilustruje wykres 11.

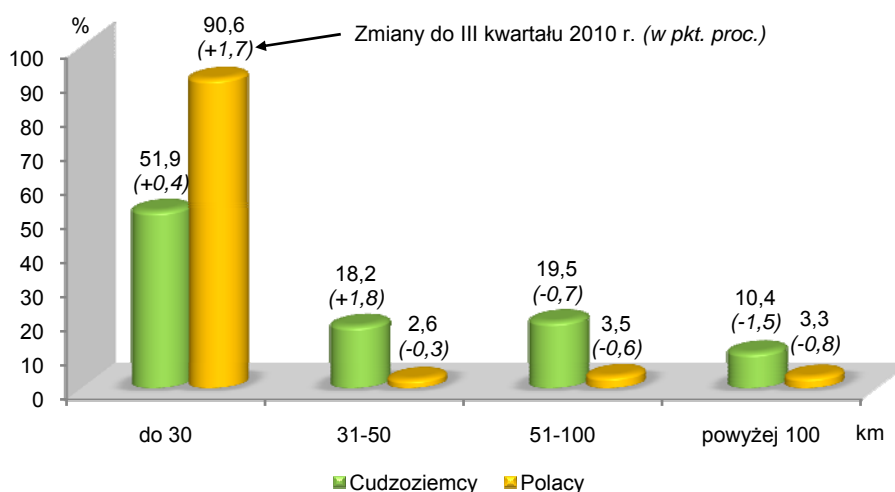
Wykres 11. Struktura Polaków i cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według odległości od granicy miejsca zamieszkania

Przekraczający polski odcinek zewnętrznej granicy Unii Europejskiej cudzoziemcy oraz Polacy najchętniej dokonywali zakupów w odległości do 50 km od granicy – 70,1% cudzoziemców i aż 93,2% Polaków, przy czym 51,9% cudzoziemców i 90,6% Polaków dokonywało zakupów w pasie do 30 km od granicy. Z kolei w odległości powyżej 100 km od granicy zakupów dokonywało 10,4% cudzoziemców i 3,3% Polaków.

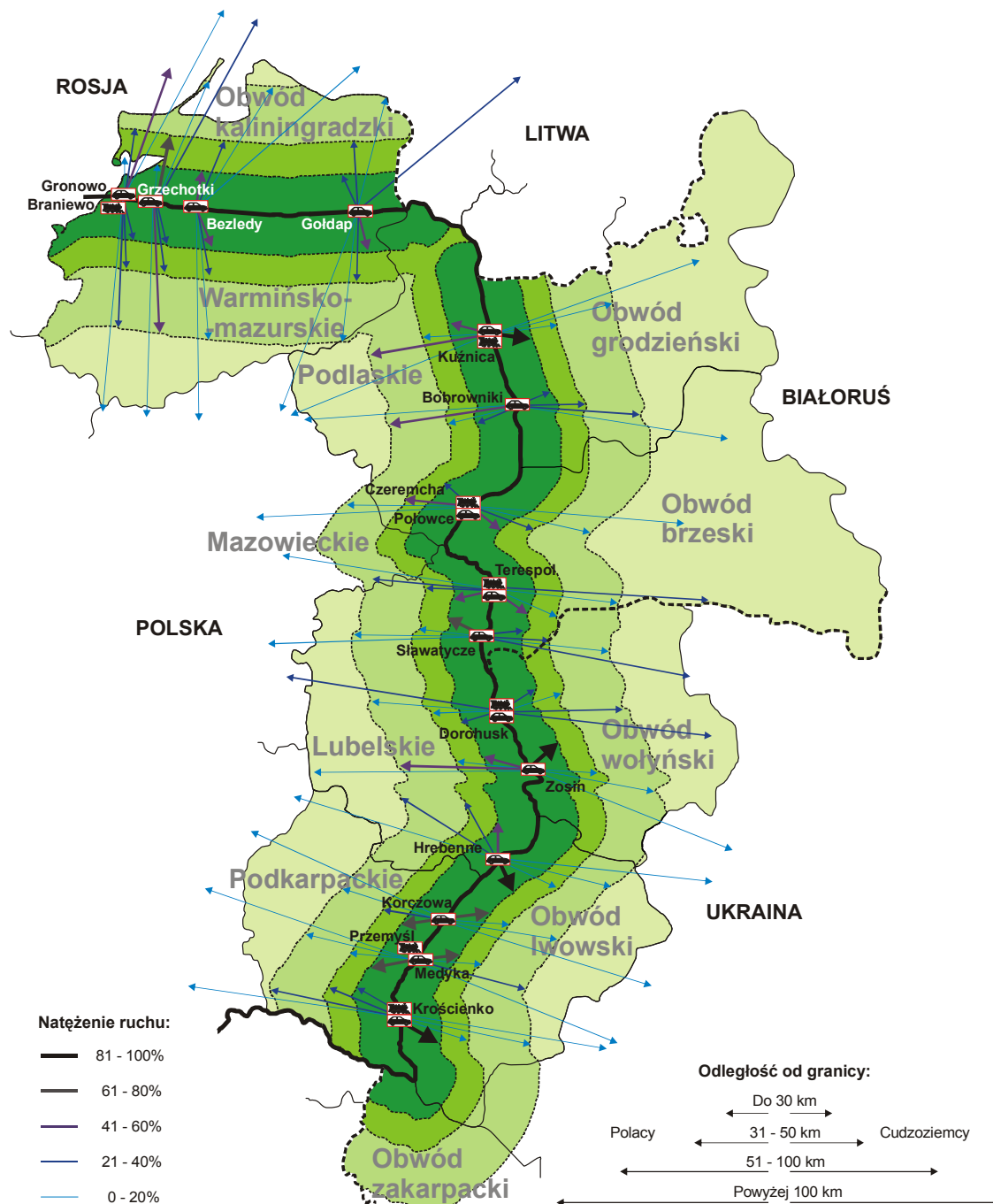
Strukturę Polaków i cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według odległości od granicy miejsca dokonania zakupów w III kwartale br. ilustruje wykres 12.

Wykres 12. Struktura Polaków i cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski według odległości od granicy miejsca dokonania zakupów

Delimitację obszarów oddziaływania zewnętrznej granicy Unii Europejskiej dokonaną na podstawie wyników badania, przy uwzględnieniu odległości od granicy miejsca zamieszkania oraz miejsca dokonania zakupów osób przekraczających tę granicę, przedstawiono na mapach 1 i 2.

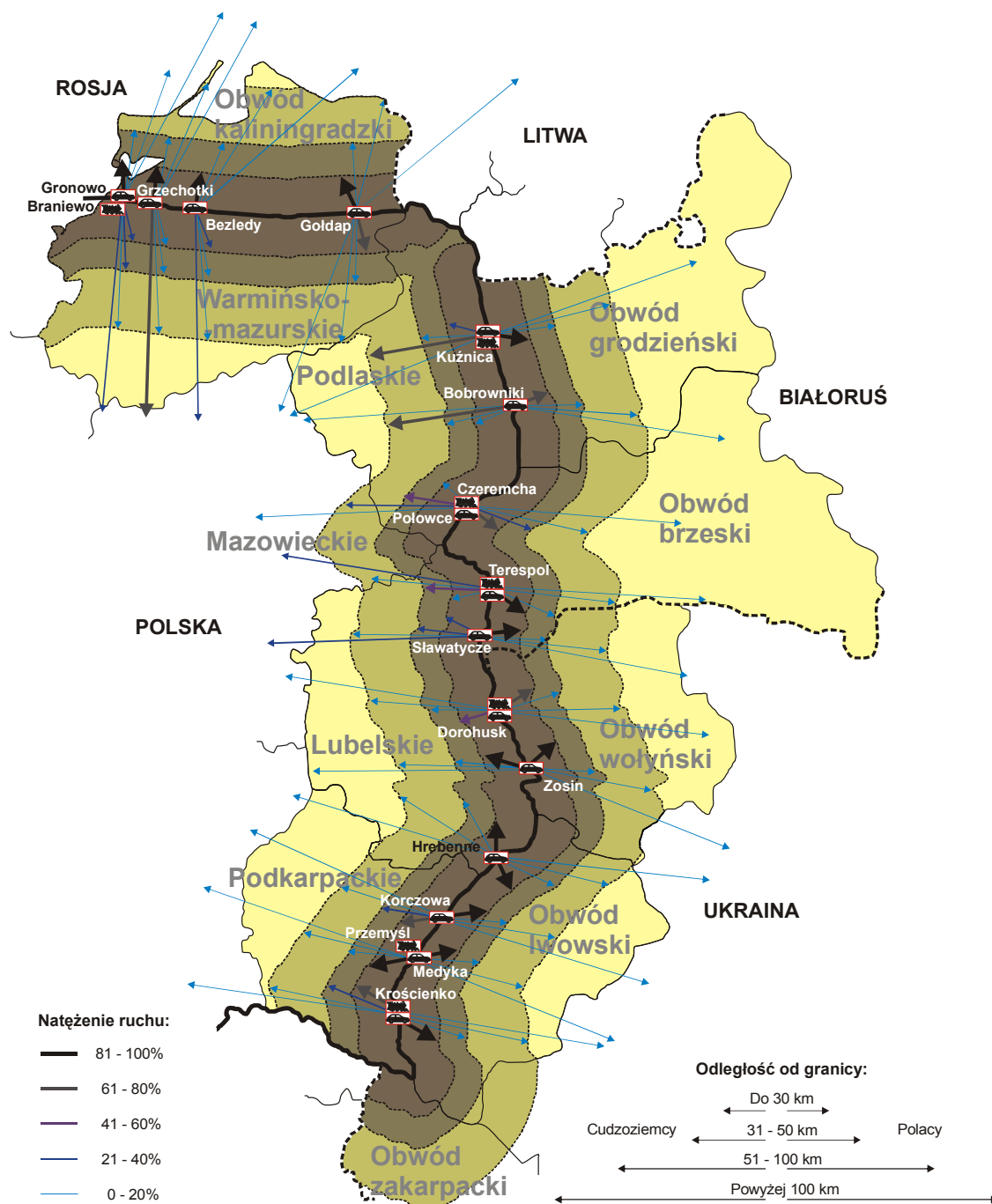
Mapa 1. Delimitacja obszarów oddziaływania granicy na podstawie odległości od granicy miejsca zamieszkania Polaków i cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski

Zdecydowana większość cudzoziemców i Polaków objętych badaniem mieszkała w pasie do 50 km od granicy: w przypadku granicy z Ukrainą – 75,0% cudzoziemców i 69,2% Polaków, z Białorusią – odpowiednio 70,3% i 58,3%, a z Rosją – 63,5% cudzoziemców i 66,9% Polaków. Wśród cudzoziemców przekraczających granicę polsko-ukraińską i polsko-

-białoruską większość stanowili mieszkańcy strefy do 30 km od granicy, odpowiednio 67,1% i 59,3%. Z kolei w przypadku granicy polsko-rosyjskiej najwięcej (44,1%) badanych cudzoziemców mieszkało w pasie 31-50 km. W pasie do 30 km od granicy mieszkało 50,8% Polaków przekraczających granicę polsko-ukraińską, 40,1% – przekraczających granicę polsko-białoruską i 39,4% – przekraczających granicę polsko-rosyjską.

Mapa 2. Delimitacja obszarów oddziaływania granicy na podstawie odległości od granicy miejsca dokonania zakupów przez Polaków i cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej na terenie Polski

Najwięcej cudzoziemców objętych badaniem dokonywało zakupów w pasie do 50 km od granicy z Ukrainą – 86,6% przekraczających ten odcinek granicy, następnie od granicy

z Białorusią – 49,7% i z Rosją – 43,7%. Z kolei przytłaczająca większość Polaków dokonywała zakupów w pasie do 50 km zarówno w przypadku granicy z Rosją – 97,9%, Ukrainą – 92,6%, jak i Białorusią – 88,1%. Na granicy polsko-ukraińskiej odnotowano największy udział cudzoziemców dokonujących zakupów w pasie do 30 km – 75,0%. W przypadku granicy polsko-rosyjskiej i polsko-białoruskiej odsetek ten wyniósł odpowiednio 30,2% oraz 21,2%. Z kolei na granicy z Rosją, gdzie występował znaczny odsetek obcokrajowców podróżujących w celach turystycznych i tranzytem, odnotowano największy udział cudzoziemców dokonujących zakupów w odległości powyżej 100 km – 43,2%, podczas gdy w przypadku granicy z Białorusią wskaźnik ten wyniósł 12,8%, a z Ukrainą – 5,4%.

Należy podkreślić, że 70,7% wydatków cudzoziemców w Polsce i 89,3% wydatków Polaków za granicą zostało poniesionych w pasie do 50 km od granicy, przy czym 44,8% wydatków cudzoziemców i 86,8% wydatków Polaków poniesiono w pasie do 30 km. W przypadku granicy polsko-rosyjskiej, która charakteryzuje się pewną odmiennością ze względu na cel i odległość podróżowania oraz związaną z tym strukturę wydatków, cudzoziemcy w odległości powyżej 100 km od granicy ponieśli 55,2% wydatków (dla granicy polsko-białoruskiej i polsko-ukraińskiej analogiczny wskaźnik wyniósł odpowiednio 10,4% i 6,5%).

Podsumowanie

Wyniki badania obrotu towarów i usług w ruchu granicznym na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski pozwalają na stwierdzenie, że zjawiska związane z ruchem granicznym mają duże znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów transgranicznych. Największa intensywność tych zjawisk występuje na obszarach położonych w pasie do 50 km wzdłuż granicy, o czym świadczy między innymi wysoki odsetek osób przekraczających granicę, które ponosiły wydatki w tym pasie, jak również fakt, że mieszkańcy miejscowości zlokalizowanych na tym obszarze stanowili zdecydowaną większość wśród przekraczających granicę. Należy też zaznaczyć, że większość wydatków cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą została poniesiona w pasie do 50 km od granicy.

Największe natężenie ruchu granicznego występuje na granicy polsko-ukraińskiej, gdzie liczba przekraczających była 5,6 razy większa niż na granicy polsko-rosyjskiej oraz 1,8 razy większa niż na granicy polsko-białoruskiej. Wielkość ruchu granicznego wpływa na wysokość wydatków cudzoziemców i Polaków. Kwoty pozostawione przez cudzoziemców w Polsce są 10,7 razy wyższe niż Polaków za granicą. Największe wydatki zostały poniesione przez cudzoziemców i Polaków przekraczających granicę z Ukrainą.

Wartość wydatków cudzoziemców w Polsce oraz Polaków za granicą jest znacząca w porównaniu z obrotami handlu zagranicznego Polski. Wydatki na zakup towarów poniesione w Polsce przez cudzoziemców, deklarujących jako kraj stałego zamieszkania Ukrainę, w III kwartale 2011 r. wyniosły 814,7 mln zł, natomiast wydatki Polaków powracających z Ukrainy – 83,7 mln zł. Dane o wymianie towarowej prezentowane przez statystykę handlu zagranicznego dla Polski pokazują, że eksport towarów na Ukrainę w tym

okresie wyniósł 3,8 mld zł, natomiast import z Ukrainy – jako kraju wysyłki – wyniósł 2,2 mld zł.³

Znacząca jest również wartość wydatków poniesionych przez Białorusinów w Polsce. W III kwartale 2011 r. wydatki na zakup towarów poniesione w Polsce przez cudzoziemców, deklarujących jako kraj stałego zamieszkania Białoruś, wyniosły 393,8 mln zł, a wydatki Polaków na Białorusi – 12,2 mln zł. Z kolei eksport towarów z Polski na Białoruś wyniósł 1,2 mld zł, a import z Białorusi (jako kraju wysyłki) 1,4 mld zł.⁴

Wydatki na zakup towarów poniesione w Polsce przez cudzoziemców deklarujących jako kraj stałego zamieszkania Rosję wyniosły 86,1 mln zł, natomiast wydatki Polaków deklarujących jako kraj pobytu Rosję – 29,4 mln zł. Z kolei eksport towarów z Polski do Rosji wyniósł 7,0 mld zł, natomiast import z Rosji – jako kraju wysyłki – wyniósł 19,5 mld zł.⁵ Wydatki na zakup towarów poniesione przez Rosjan w Polsce są zdecydowanie niższe w porównaniu z wydatkami poniesionymi na zakup towarów przez Białorusinów i Ukraińców w Polsce. Z kolei eksport z Polski do Rosji jest o wiele wyższy niż w przypadku Ukrainy i Białorusi. W związku z tym wydatki poniesione na zakup towarów w Polsce przez cudzoziemców deklarujących kraj stałego zamieszkania Rosję są niewielkie w porównaniu z eksportem z Polski do Rosji.

Wydatki poniesione w III kwartale 2011 r. przez cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w porównaniu z wartością sprzedaży na eksport oraz wartością zakupów z importu podmiotów z województw lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego są zróżnicowane. Wydatki poniesione w Polsce przez cudzoziemców przekraczających granicę w województwie lubelskim stanowiły 28,1% w porównaniu ze średnią kwartalną wartością sprzedaży na eksport podmiotów z województwa lubelskiego w 2011 r. Analogiczna relacja dla województwa podlaskiego wyniosła 19,1%, podkarpackiego – 17,1%, a warmińsko-mazurskiego – 2,3%.⁶ Wydatki poniesione za granicą przez Polaków przekraczających granicę w województwie lubelskim stanowiły 4,0% w porównaniu ze średnią kwartalną wartością zakupów z importu podmiotów z województwa lubelskiego w 2011 r. Analogiczna relacja dla województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 2,1%, podkarpackiego – 1,9%, a podlaskiego – 0,5%.⁷

Warto też dodać, że wartość zakupów towarów dokonanych w Polsce przez cudzoziemców przekraczających zewnętrzną granicę Unii Europejskiej w III kwartale 2011 r. w cenach bieżących stanowiła ok. 9% w porównaniu z wartością sprzedaży detalicznej⁸ województw położonych przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej.

Wyniki badania obrotu towarów i usług na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski wskazują, że zdecydowana większość osób wyjeżdża za granicę i powraca

---

^{3,4,5} Dane wstępne.

⁶ Na podstawie sprawozdania o przychodach, kosztach i wyniku finansowym oraz o nakładach na środki trwałe *F-01/I-01* (metoda przedsiębiorstw) wartość sprzedaży na eksport towarów, materiałów, produktów i usług podmiotów z województwa lubelskiego w I półroczu 2011 r. wyniosła 3,9 mld zł, z województwa podlaskiego – 2,5 mld zł, podkarpackiego – 7,0 mld zł, a z warmińsko-mazurskiego – 4,4 mld zł.

⁷ Ibidem. Wartość zakupów z importu towarów, materiałów, produktów i usług podmiotów z województwa lubelskiego w I półroczu 2011 r. wyniosła 2,6 mld zł, z warmińsko-mazurskiego – 2,9 mld zł, z województwa podkarpackiego – 4,7 mld zł, a z podlaskiego – 2,6 mld zł.

⁸ Średniej w kwartale w 2010 r.

w ciągu jednego dnia, głównie w celu dokonania zakupów. W strukturze wydatków przeważają środki przeznaczone na zakup towarów, a tylko niewielką część stanowią wydatki na usługi. Na poszczególnych odcinkach omawianej granicy można zauważyć zróżnicowanie badanych zjawisk. Pewną odmiennością charakteryzuje się granica polsko-rosyjska, zarówno jeśli chodzi o cele, w jakich cudzoziemcy przybywali do Polski, jak również związaną z tym odległość podróżowania, strukturę wydatków czy częstotliwość przekraczania granicy.

Ważnym elementem ułatwiającym przekraczanie granicy było wprowadzenie małego ruchu granicznego na granicy polsko-ukraińskiej, który stanowi obecnie ponad 42% wszystkich przekroczeń na tym odcinku granicy. Zostały podjęte również działania mające na celu ułatwienie przekraczania granicy z Białorusią i Rosją. W 2010 r. została podpisana *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białorusi o zasadach małego ruchu granicznego*⁹, która oczekuje jeszcze na zakończenie procedury ratyfikacyjnej przez stronę białoruską. Z kolei 27 października br. ministrowie spraw wewnętrznych UE pod przewodnictwem polskiego ministra przyjęli porozumienie dotyczące umowy o małym ruchu granicznym z obwodem kaliningradzkim. Umowa będzie wymagać jeszcze zatwierdzenia przez Parlament Europejski. Mały ruch graniczny ułatwia kontakty pomiędzy mieszkańcami po obu stronach granicy, może też pozytywnie wpłynąć na rozwój gmin, które znajdują się w strefie przygranicznej.

UWAGI METODYCZNE

Badanie obrotu towarów i usług w ruchu granicznym na zewnętrznej granicy lądowej Unii Europejskiej na terenie Polski prowadzone jest przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie we współpracy z Urzędami Statystycznymi w Białymstoku, Lublinie i Olsztynie. Realizowane jest przy wsparciu Straży Granicznej i Służby Celnej oraz władz regionalnych.

Tematem badania jest wysokość i struktura wydatków poniesionych w Polsce przez cudzoziemców oraz wydatków poniesionych przez Polaków za granicą, m.in. na towary żywnościowe i nieżywnościowe, noclegi i inne usługi. Badanie dotyczy obrotu nierejestrowanego na zgłoszeniach celnych. Badane są również: cel podróży, odległość od granicy miejsca zamieszkania i miejsca dokonania zakupów, częstotliwość przekraczania granicy, w przypadku Polaków – kraj pobytu za granicą, w przypadku cudzoziemców – kraj stałego zamieszkania oraz posiadanie Karty Polaka. Badany jest także mały ruch graniczny.

Badaniem są objęci cudzoziemcy wyjeżdżający z Polski (mieszkający na stałe za granicą) i Polacy (mieszkający na stałe w Polsce) powracający do kraju samochodami osobowymi, autokarami, motocyklami, pieszo oraz koleją. Badane są wylosowane osoby przekraczające granicę.

Ankieta wypełniana jest dla pojedynczej osoby lub jednorodnej grupy osób (np. rodziny) podróżującej razem i razem ponoszącej wydatki. Ankieta zawiera 8 pytań (w przypadku cudzoziemców dodane jest pytanie o Kartę Polaka), jest anonimowa i prosta w wypełnieniu.

⁹ Ustawa z dnia 20 maja 2010 r. o ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białorusi o zasadach małego ruchu granicznego, podpisanej w Warszawie dnia 12 lutego 2010 r. (DzU nr 122, poz. 823, z dnia 7 lipca 2010 r.).

Formularze dla cudzoziemców przygotowane są w językach: ukraińskim, rosyjskim, angielskim, niemieckim, francuskim i litewskim. Informacje są pozyskiwane w formie wywiadu lub samodzielnego wypełnienia ankiety przez respondenta. Badanie przeprowadzają profesjonalni ankieterzy statystyki publicznej.

Badaniem objęte są przejścia graniczne z ruchem osobowym zlokalizowane na zewnętrznej granicy lądowej Unii Europejskiej na terenie Polski. Ankietyzacja prowadzona jest w wylosowane dni tygodnia w taki sposób, by w kwartale każdy dzień tygodnia wystąpił jeden raz.

Badany jest asortyment towarów cieszących się największym popytem, odpowiednio wśród Polaków i cudzoziemców. Wartość wydatków podawanych przez respondentów w walutach obcych jest przeliczana na złotówki według średniego kursu NBP obowiązującego w dniu, w którym przeprowadzono badanie.

Podstawę szacowania wyników stanowią dane z ankiet oraz informacje Komendy Głównej Straży Granicznej o ruchu granicznym. Badanie prowadzone jest na próbie około 1%. W III kwartale 2011 r. zebrano łącznie 20,6 tys. ankiet. Liczba osób objętych badaniem obrotu towarów i usług w ruchu granicznym wyniosła 39,9 tys.

Dane o ruchu granicznym dotyczą przekroczeń granicy zarejestrowanych przez Straż Graniczną, a nie liczby osób, które tę granicę przekraczają (osoba przekraczająca granicę kilkakrotnie liczona jest tyle razy, ile razy granicę tę przekracza).

Listopad 2011 r.